

Ünite 3

Orta Asya Türk Tarihi

Türklerin Tarih Sahnesine Çıkışı

Tarihin en eski ve devamlı topluluklarından olan Türkler, yaklaşık dört bin yıllık geçmişleri boyunca Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarında birçok devletler kurdular.

Türklerin ilk yurdu Orta Asya'dır. Orta Asya coğrafyasında bozkır iklimine bağlı olarak gelişen Türk Kültürüne atlı göçebe kültürü adı verilmektedir.

Türkler Orta Asya'dan batıya(Anadolu, Filistin, Mısır ve Mezopotamya'ya) güneye Çin ve Hindistan'a kuzeye Sibirya Bölgesi'ne göç ederek yerleştiler.

Büyük göç adı verilen bu göç sonrasında çeşitli devletler kurdular. Bunlar:

Asya (Büyük) Hun Devleti

- 1- Kuzey Hunları,
- 2- Güney Hunları

Kavimler Göçü(375) sonrası kurulan devletler

- 1- Asya'da kurulan devletler
 - a) Göktürk Devleti
 - b) II. Göktürk Devleti
 - c) Uygur Devleti
- 2- Avrupa'da kurulan devletler
 - a) Avrupa Hun Devleti

Asya (Büyük) Hun Devleti

- Bilinen ilk hükümdarı Teoman'dır.
- Çin'e akınlar düzenledikleri için Çin İmparatoru Çin Seddi'ni yaptırdı.
- Türk kavimlerini bir bayrak altında toplayan hükümdar Mete'dir.
- Mete'den sonra imparatorluk Kuzey ve Güney Hunları diye ikiye ayrıldı ve zaman içerisinde Çin egemenliğine girdi.

Kavimler Göçü

Hunlar, IV. yüzyılın sonlarına doğru Karadeniz'in kuzeyinden batıya doğru ilerlemeye başladılar. Karadeniz'in kuzeyinde bulunan ve Romalılar tarafından barbar olarak adlandırılan kavimleri göçe zorladılar. Bu olaya Kavimler Göçü denmektedir.

Kavimler Göçünün sonuçları:

- 1- Avrupa'ya gelen kavimler yerli halkla kaynaşarak bugünkü Avrupa milletlerinin temellerini attılar.
- 2- Roma İmparatorluğu, 395'de ikiye ayrıldı. 476'da Batı Roma İmparatorluğu yıkıldı.
- 3- Avrupa'da Feodalite denen yönetim biçimi ortaya çıktı.
- 4- İki çağ sona erdi Ortaçağ başladı.

Avrupa Hun Devleti

- *Avrupa'ya gelen Hunlar tarafından kuruldu.
- *En parlak dönemleri hükümdar Attila dönemidir.
- *Attila sonrasında devletin bütünlüğü korunamadı.

Göktürk Devleti

- *IV. yüzyılda Bumin Kağan önderliğinde kuruldu.
- *İç karışıklıklar nedeni ve Çin kuşatmasından Doğu ve Batı diye ikiye ayrıldı. Bu iki devlet sonra Çin egemenliğine girdi.

II. Göktürk (Kutluk Devleti)

- *Çin egemenliğinde yaşayan Göktürkler 682'de Kutluk Kağan önderliğinde ayaklanarak bağımsız oldular.
- *En güçlü hükümdarları Bilge kağan ve Kül Tegin'dir. Bu dönemde deneyimli vezir Tonyukuk'un da önemli rolü vardır.
- * Tonyukuk, Kül Tegin ve Bilge Kağan için ölümlerinden sonra Orhun Kitabeleri dikilmiştir.
- *Bu devlet Uygurlar tarafından yıkıldı.

Uygurlar

- *744'de kuruldu.
- * Mani ve Buda dinlerini kabul ettiler.
- * Kırgızlar tarafından yıkıldı.
- * Yerleşik hayata geçen ilk Türk topluluğudurlar.

Orta Asya Türk Devletlerinde Kültür ve Uygarlık

Devlet Yönetimi

- Devletin başında han, kağan, hakan gibi unvanlar taşıyan hükümdar bulunurdu.
- Hükümdarlara Gök- Tanrı tarafından devleti yönetme yetkisi verildiğine inanılır ve buna kut adı verilirdi.
- Hatun denilen hükümdar eşi devlet yönetimine katılırdı.
- Devlet, ordu ve ekonomi ile ilgili kararlar Kurultay(toy) denilen danışma nitelikli mecliste alınırdı.

Ünite 4

İslam Tarihi ve Uygarlığı

İslamiyet Öncesinde Arap Yarımadası

İslamiyet'ten önce Arabistan'da siyasi birlik yoktu. İnsanlar kabileler halinde yaşıyorlardı. Kabileler arasında savaşlar vardı. Hicaz bölgesindeki Mekke ve Medine şehirleri Araplar için önemliydi. Putların içinde bulunduğu Kabe Mekke'de bulunuyordu.

*Araplar arasında en yaygın inanç putperestlikti.

*Halk Bedeviler ve yerleşikler diye iki gruba ayrılıyordu.

İslamiyetin Doğuşu ve Yayılışı

Hz. Muhammed 570 yılında Mekke'de doğdu. Doğmadan önce babasını altı yaşında da annesini kaybetti. Hz. Muhammed'i önce dedesi sonra amcası Ebu Talip yetiştirdi. Hz. Muhammed 25 yaşında iken Hz. Hatice ile evlendi.

İslam inancına göre, Hz. Muhammed Hira Dağı'nda Cebrail isimli melek tarafından ilk vahiy'i aldı. (610)

İslam dinini yaymakla görevlendirilen Hz. Muhammed insanları bu dine davet etmeye başladı. İlk Müslüman olanlar: Hz. Hatice, Hz. Ali, Hz. Ebubekir ve Hz. Zeyd'dir.

Mekkelilerin baskısından dolayı Müslümanlar Mekke'den Medine'ye göç ettiler bu olaya Hicret denir.

Mekkeliler ile Müslümanlar arasında yapılan savaşlardan sonra barış yapılmış ve Mekkeliler Müslümanları tanımış oldular. Mekke'nin fethi ile Kabe Müslümanların eline geçti.

632 yılında Hz. Muhammed Müslümanlara veda etti.

Dört Halife Devri

Halife, Hz. Muhammed'in ölümünden sonra İslam Devleti'nin başında bulunan dini ve siyasi liderdir. Hz. Muhammed'in ölümünden sonra başa dört halife geçmiştir.

Bu halifeler: Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali

Ünite 5

İlk Türk İslam Devletleri

Karahanlılar (840-1212)

- Doğu Türkistan ve Maveraünnehir’de Bilge Kül Kadir Han tarafından kuruldu.
- Satuk Buğra Han zamanında İslamiyet resmi din oldu.
- Türkçe’yi resmi dil kabul ettiler.

Gazneliler (963-1187)

*Bugünkü Afganistan topraklarındaki Gazne kentinde Alp Tegin tarafından kurulan devlettir.

* En parlak dönemini Gazneli Mahmut döneminde yaşadı.

* Hindistan’a seferler yapıp İslamiyeti yaydılar.

Diğer Türk İslam Devletleri

İhşidler, Tolunoğulları, Eyyubiler ve Memlukler’dir.

Büyük Selçuklu Devleti (1038-1157)

Oğuz Devleti’nin komutanlarından biri olan Selçuk Bey kendine bağlı Türk boyları ile Cend şehrine geldi. Burada Selçuklular İslamiyet’i kabul ettiler.

Selçuk Bey ölünce yerine Tuğrul ve çağrı beyler geçti. Tuğrul Bey Gaznelilerden Nişabur’u aldı. Hutbe okutup, para bastırdı ve bağımsızlığını ilan etti.

Selçuklu Devleti Gazneliler ile 1040 yılında yapılan Dandanakan Savaşı sonrasında resmen kuruldu..

Büyük Selçuklu Devleti’nin Bizans’la ilk yaptığı savaş Pasinler Savaşı’dır. (1048) . Savaşı Selçuklular kazandı.

Tuğrul ve Çağrı beylerden sonra devletin başına Alparslan geçti.

Anadolu’da Türkmen akınları artınca Bizans İmparatoru harekete geçti ve Selçuklu ile Bizans Orduları Malazgirt’te 1071’de karşılaştı. Savaşı Selçuklular kazandı. Bu zaferle ,Anadolu’nun kapıları Türklere açıldı ve Anadolu bir Türk yurdu oldu.

Büyük Selçuklu Devleti’nin ünlü veziri Nizamülmülk’tü. Alparslan ve ondan sonra hükümdar olan Melikşah döneminde vezirlik yaptı.

Melikşah ölünce taht kavgaları başladı. 1141'de Moğollar Katvan Savaşı'nda Büyük Selçukluyu yendiler. Bu savaş devletin yıkılmasında etkili oldu.

İlk Türk İslam Devletlerinde Kültür ve Uygarlık

- * Hükümdarlar hakan ve han unvanı kullanırdı.
- * Hükümdarların yazılı emirlerine ferman denirdi. Bunlar kanun niteliğindedir.
- * Devlet işleri divana görülürdü.
- * Ordu genellikle Türklerden oluşurdu.
- * Halk: şehirliler, köylüler ve göçebeler olarak ayrılırdı.

Ünite 6

Türkiye Tarihi

Türkiye Tarihi bugünkü Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde devlet kuran Türklerin tarihidir. 1071'de başlayan bu dönem beş bölüme ayrılır.

- 1-Anadolu'da İlk Türk Beylikler Dönemi
- 2- Anadolu Selçuklu Dönemi
- 3-Anadolu'da II. Türk Beylikleri Dönemi
- 4-Osmanlı Devleti Dönemi
- 5-Türkiye Cumhuriyeti Dönemi

Anadolu'a kurulan ilk Türk Beylikleri

- Saltuklular
- Artuklular
- Mengücekliler
- Danişmentliler
- Çaka Beyliği

Anadolu Selçuklu Devleti (1077-1308)

Malazgirt Savaşı'ndan sonra Anadolu'nun fethi için görevlendirilen komutanlardan Kutalmışoğlu Süleyman Şah bağımsızlık mücadelesine girişti. Oğlu I. Kılıç Arslan İznik'i alarak Anadolu Selçuklu Devleti'ni kurdu.

I. Kılıç Arslan'dan sonra I. Mesut ve sonra II Kılıç Arslan hükümdar oldular. 1176'da yapılan Miryokefalon Savaşı'nda Bizans Anadolu Selçuklularına yenildi. II. Kılıç Arslan Anadolu'da Türk birliğini kurdu.

Devletin yükselme dönemi hükümdarları I. Gıyaseddin Keyhüsrev, I. İzzeddin Keykavus ve I. Alaaddin Keykubat'tır.

II. Gıyasettin dönemi ile devlet yıkılış dönemine girdi. 1243 yılında Moğollara yenilen Anadolu Selçukluları Moğol egemenliğine girdi. 1308'de yıkıldı.
Anadolu'da İkinci Türk Beylikleri Dönemi

Kösedağ Savaşı'ndan sonra Anadolu Moğol egemenliğine girince Türk beyleri bağımsızlıklarını ilan ettiler. Bağımsızlıklarını ilan eden beylikler :

Osmanoğulları
Karamanoğulları
Karesioğulları
Dulkadiroğulları
Aydınoğulları
Germiyanoğulları
Saruhanlıoğulları
Menteşoğulları
Candarlıoğulları
Hamitoğulları
Eretna Devleti'dir.

Anadolu Selçuklu Devleti ve Beylikler Döneminde Kültür ve Uygarlık

- * Devlet hanedan üyelerinin ortak malı sayılırdı.
- * Çaka Bey İzmir'de bir tersane yaptırarak ilk Türk donanmasını kurdu.
- * Sosyal ve ekonomik hayat içerisinde önemli olan teşkilat Ahi teşkilatı idi. Küçük esnaf , usta ve çırakları içine alan mesleklerini doğruluk, dürüstlük ilkelerine uygun olarak yapmalarını hedefleyen dini ve ekonomik özellikleri olan teşkilattir.
- * Karamanoğlu Mehmet Bey 1277'de Türkçe'yi devletin resmi dili olarak kabul etmiştir.